

Göteborgs Stad

Kommunstyrelsen

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

m.registrator@regeringskansliet.se

kerstin.gronman@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat

Ärendet

Göteborg Stad har nedanstående synpunkter på förslagen i remisshandlingen från Miljö- och energidepartementet.

Övergripande synpunkter

Underlaget är välgjort och innehåller många bra förslag. Det är bra att det har gjorts en uppföljning av det nationella klimatanpassningsarbetet. Många av åtgärdsförslagen ligger i linje med vad staden själv har framfört till tidigare regering och även meddelat vid hearingar hos miljömålsberedningen och Sveriges kommuner och Landsting. Göteborgs stad anser att det behövs större resurser till den lokala nivån för att nå framgång. I rapporten konstateras att anledningen till att relativt lite görs är att kommunerna saknar medel, och i vissa fall även kunskap.

Synpunkter kopplat till regelverk

Göteborgs stad delar SMHI:s uppfattning att lagstiftningen bör ses över, eftersom lagstiftningen inte är klimatanpassad. Detta berör ett flertal lagar. Nedan följer några exempel:

En svaghet i lagstiftningen är vägningen av riksintressen mot befintliga värden och detta bör ses över. Befintlig samhälls- eller bebyggelsestruktur i ett etablerat samhälle kan inte vägas mot ett riksintresse på samma sätt som när ny detaljplan för bebyggelse görs.

Lagen om allmänna vattentjänster behöver revideras avseende att utöka möjligheterna att hantera dagvatten och högvattenrelaterade åtgärder.

Bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar i Miljöbalken och i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är i stort behov av översyn.

Plan och bygglagen (PBL) bör i vissa delar ses över så att åtgärder för skydd mot högvatten och skyfall på ett planmässigt bättre kan säkerställas till exempel vad gäller hantering av dagvatten.

Det vore värdefullt om Boverket utvecklar stöd för kommunernas planarbete även för bygglovsidan. Byggreglerna behöver även kompletteras med anvisningar om hur man bygger översvämningssäkert och klimatanpassat. Det blir ett värdefullt stöd för de exploatörer som i praktiken ska genomföra det klimatsäkra byggandet.

Miljöbalken är inte anpassad för "klimattillsyn". Den utgår mer från direkta utsläpp till luft, mark och vatten, kemikalie- och avfallshantering och liknande. Göteborgs stad anser att det ska utredas om miljöbalken kan förändras så att den även ger möjlighet till tillsyn av åtgärder kopplat till klimatanpassning.

Enligt underlaget så föreslås att skadeståndsansvaret för kommunerna utökas till 20 år när det gäller beslut som rör förändringar i naturolycksbilden. Göteborgs stad delar inte uppfattningen att skadeståndsansvaret för förvaltningsbesvär ska utökas utan vill framhålla att nuvarande regler är tydliga och enhetliga.

Synpunkter kopplat till roller och ansvar

SMHI föreslås ha rollen som samordnare. Det är bra att samordning leds av nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI, där kompetens och kunskap finns. Göteborgs stad ser dock att Myndigheten för skydd och beredskap (MSB) skulle kunna ha samordningsansvar eftersom de ligger närmare kommunerna i den praktiska tillämpningen av åtgärder mot naturolyckor.

Av underlaget framgår att Trafikverket arbetar med att utveckla samverkan för att förbättra arbetet med att klimatanpassa transportnätet och lägga upp en strategi för klimatanpassning. Göteborgs stad anser att ett tydligare ansvar bör förläggas på Trafikverket. I Nederländerna är det Riksvattenstaten som anlägger och sköter det nationella vägnätet inre kanalsystemet, större broar samt större skyddsåtgärder. En långsiktig lösning i Göteborg med ett yttre skalskydd som skyddar Göteborg, Kungälv, Ale och delar av Lilla Edet är enligt Göteborgs stad därmed en statlig uppgift, bland annat med tanke på riksintresse för hamn, väg och järnväg.

I utredningen nämns att både Havs- och vattenmyndigheten och Livsmedelsverket ska hantera frågor om dricksvattenförsörjningen. Göteborgs stad önskar en tydligare ansvarsfördelning vad gäller dricksvattenförsörjningen.

Det bör klargöras hur man hanterar befintlig bebyggelse i förhållande till förhöjda grundvattennivåer i samband med klimatförändring. En frågeställning är om det innebär vattenverksamhet att skydda mot förhöjda grundvattennivåer.

Av underlaget framgår att försäkringsbranschen uttrycker ett önskemål om att få en utpekad roll i att stötta kommunerna i plan- och bygglovsprocesser, för att minimera skador till följd av att otillräcklig hänsyn tagits till klimatförändringarna. Detta skulle enligt underlaget kunna genomföras genom att ge försäkringsbranschen en adjungerad roll vid kommunernas plan och bygglovsprocesser. Göteborgs stad anser att den föreslagna inblandningen av försäkringsbranschen i plan- och bygglovprocessen behöver ytterligare utredning.

Det efterfrågas tydliga riktlinjer för kommuner vad gäller till exempel förväntade havsnivåer. Av underlaget framgår att SMHI inte kan ta ansvar för ett beslut om vilket scenario som ska gälla i olika sammanhang. Det har dock påpekats från flera kommuner att ett sådant stöd i form av riktlinjer från SMHI vore bra för de praktiska frågor som kan dyka upp vid till exempel bygglov och andra kommunala angelägenheter. Även om det är olika förhållanden i olika geografiska delar i landet så bör det inte vara olika krav på olika sidor en administrativ gräns.

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har ledande roller i det förberedande arbetet inom kulturmiljö, kulturarv och kulturhistoriska värdefulla objekt. Men de konkreta åtgärderna hamnar förmodligen på de lokala aktörerna, både kommunala och privata. Roller för detta behöver kartläggas och god kommunikation mellan instanserna efterfrågas under arbetets gång.

Riksantikvarieämbetet har rollen som nod för kulturmiljösektorn men det är inte känt och förankrat. Lokala aktörer behöver nu få komma in i processen till exempel till det kommande kunskapscentrat för kulturmiljö i ett förändrat klimat.

Privata aktörers roll hade behövts ytterligare förtydligats i underlaget.

Synpunkter kopplat till strategier och mål

Målkonflikter behöver utredas eftersom lagstiftningen inte är anpassad att hantera frågor i ett hundraårsperspektiv med flexibilitet och successiva åtgärder. I utredningen är det otydligt om den nationella expertkommittén eller miljömålsberedningen ska få huvudansvaret för detta. Göteborgs stad anser att ansvarsfördelningen behöver förtydligas.

Synpunkter kopplat till FOU, Kunskap, beslutsstöd och prognos- och varningssystem

Göteborgs stad anser att det måste säkerställas att de skattefinansierade nationella databaser, prognos- och varningssystem tillgängliggörs kommunerna utan extra kostnader.

Utredningen är otydlig angående hur kommunerna bör analysera risker och sårbarheter. Det finns inga förslag i utredningen hur detta bör ske. Kommunerna behöver riktlinjer och anvisningar framtagande av dimensionerande nivåer och tolerabel samhällsrisk angående översvämningar. I Danmark har DMI exempelvis satt dimensionerande nivåer för havet.

En bra och praktisk åtgärd att samla goda exempel i en verktygslåda vilket kommer hjälpa kommuner konkret i sitt klimatanpassningsarbete.

Synpunkter kopplat till kostnader och resurser

Det är bra att det ska utredas hur arbetet med klimatanpassning ska finansieras och hur fördelningen ska vara mellan stat, kommun och enskild. Av underlaget framgår att en utgångspunkt bör vara att kostsamma åtgärder som är länsöverskridanden och av riksintresse främst bör finansieras från nationell nivå. Göteborgs Stad instämmer i denna bedömning och ser att den är avgörande för framtida åtgärder.

I utredningen pekar SMHI mycket på möjligheterna att söka projektfinansiering från EU:s struktur och investeringsfonder och dessa bör självklart utnyttjas men finansieringslösningarna måste också vara långsiktiga. Staden vill understryka behovet av långsiktighet och behovsanpassat stöd.

Kommunerna får nationell finansiering för en tidsbegränsad samordnad funktion med syfte att säkerställa att klimatanpassning integreras i kommunens arbete med utgångspunkt från lokala förutsättningar. Göteborgs stad håller med om att målsättningen ska vara att åtgärderna blir en naturlig del av det ordinarie arbetet men tre år är för kort tid för detta. Behoven kan även betydligt skilja sig åt mellan kommunerna beroende på storlek och geografiska förhållanden och att resursen borde anpassas utifrån det.

Dagens förhållanden är att kommuner skyddar områden som Trafikverket kommer tillgodo utan ersättning. Av underlaget framgår att en utgångspunkt bör vara att kostsamma åtgärder som är länsöverskridanden och av riksintresse främst bör finansieras från nationell nivå. Stadsledningskontoret anser att en värdeåterföring bör ske till kommunerna.

Miljödomar är en lång resurskrävande process som kostar mångmiljonbelopp i utredningar innan de, för större skyddsåtgärder, ska komma till stånd. Därför bör statliga medel kunna utgå även till prövningar enligt miljöbalken.

Det är viktigt att tänka på vilket stöd det ska finnas från centralt håll för kunskapsinsamling, metodutveckling och kommunikationsspridning inom området kulturmiljö.

Övriga synpunkter

Sid 9, fig. 2 - Tillflöden via Göteborg är utöver Göta älv även Mölndalsån, Säveån med flera vars utflöde vid hög havsvattennivå påverkas negativt.

Göteborg den 10 juni 2015

GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Anneli Hulthén

Jonas André